

L'arxiu municipal de Sant Fost de Campsentelles, 170 anys d'història

117

Ponències
Anuari del
Centre d'Estudis
de Granollers
1999

Durant el passat hivern de 1998-1999 es va portar a terme la classificació i inventariació de la documentació històrica de l'Arxiu Municipal de Sant Fost, documentació que es trobava en un estat de desordre bastant considerable, atès que l'Ajuntament de Sant Fost no comptava ni amb arxiver ni amb un funcionari que tingués cura de l'arxiu.

Treballs de classificació i inventariació

Les autoritats municipals, conscients que la situació de l'arxiu històric municipal era insostenible, decidiren, finalment, accedir a les peticions d'alguns particulars que demanaven la classificació i l'ordenació de l'arxiu esmentat. Quan el qui subscriu aquest article va iniciar els treballs arxivístics de classificació, les carpetes, els lligalls i els volums més antics es trobaven apilats sense ordre ni concert en un quartet del Jutjat de Pau. A banda d'això, l'única documentació històrica que es trobava a l'arxiu administratiu, també bastant desordenat, eren els llibres d'actes dels plens del període 1902-1979.

En un primer moment s'havia pensat que l'actuació havia de centrar-se no només en la documentació històrica (més de 30 anys) sinó també en la semiactiva (més de 15 anys), o sigui documentació del 1983 cap enrere. Finalment, però, es va decidir de fixar el 1979, any de les primeres eleccions locals democràtiques, com a data de tall. Tota la documentació que es trobava al Jutjat de Pau i les actes esmentades de l'arxiu administratiu van ser col·locades en una petita habitació adjacent a la Biblioteca Municipal. Aquí va començar la feina de classificació: treure la pols, obrir carpetes i lligalls i posar-ho tot en capses d'arxiu normalitzades.

Per classificar i inventariar la documentació es va fer servir el quadre de classificació publicat al llibre *La classificació de la documentació*

municipal, editat el 1989 pel Servei d'Arxius de la Generalitat¹. Aquest quadre és el més utilitzat fins ara pels arxius municipals catalans i pels arxius històrics comarcals que tenen fons municipals. Es van introduir algunes petites variacions, per tal d'adaptar millor aquest quadre a les sèries documentals trobades a l'arxiu històric de Sant Fost.

Un cop ordenada, la documentació històrica de l'Arxiu Municipal de Sant Fost va sumar un total de 34,6 metres lineals, dels quals 33 metres eren ocupats per 275 caixes d'arxiu definitiu, i 1,6 metres per volums de gran format. Es tracta, com es pot veure, d'un fons documental modest en volum, però molt ben conservat i bastant íntegre, tal com podrem veure més endavant. El gruix de la documentació d'arxiu inventariada abasta el període 1829-1979, tot i que hi ha alguns impresos que daten del 1818, però no es poden considerar com a documents municipals pròpiament dits. També es van inventariar alguns documents posteriors al 1979 que es trobaven barrejats amb la resta del fons històric.

Un aspecte interessant que cal comentar és que vers el 1916-1917 algun funcionari municipal, potser el secretari, va classificar tota la documentació anterior, és a dir, des del 1829 fins aleshores. El sistema que va triar va ser el d'agrupar els documents en dos grans grups: expedients generals i correspondència; i aquestes sèries ordenades per anys o exercicis. Al grup que nosaltres hem anomenat «expedients generals» hi havia els pressupostos, comptes, quintes, recaptació d'impostos i esborranys d'actes. Cal advertir que si bé apareix en aquest fons documentació municipal anterior al 1844, Sant Fost no va tenir ni alcalde ni Ajuntament propi fins a aquesta data, quan va assolir la independència política en relació amb Santa Perpètua, tal com es desprèn de la pròpia documentació inventariada.

Principals sèries documentals

Ja hem dit abans que l'Arxiu Històric Municipal de Sant Fost ocupa un volum més aviat petit, però té un gran valor històric, ja que hi ha molta continuïtat en les sèries. Així, es pot seguir sense quasi interrupcions l'evolució administrativa del consistori i de retruc es

¹ Josep Matas (redactor): *Normes per a la classificació de la documentació municipal*. Barcelona: Departament de Cultura, Servei d'Arxius, 1989.

podem extreure moltes dades relatives a la història de la localitat. Exposem seguidament una relació de les principals sèries documentals i advertim que per entrar en més detall cal consultar l'inventari:²

ADMINISTRACIÓ GENERAL

Actes dels plens	(1854-1981)
Correspondència, lligalls	(1829-1979)
Correspondència, llibres-registre	(1838-1962)
Instàncies	(1860-1980)

119

Dintre d'aquesta secció destaca, com és prou evident, la sèrie de les actes dels plens, on podem estudiar les deliberacions i acords presos per la corporació, i que ofereixen gran quantitat de dades i informacions històriques. Està molt completa i aquí rau la seva importància. També cal destacar la correspondència, tant d'entrada com de sortida. És especialment interessant l'etapa de la República i la Guerra Civil.

HISENDA

Comptes municipals	(1834-1979)
Manaments de pagament	(1936-1979)
Pressupostos municipals	(1846-1980)
Amillaments	(1852-1942)
Contribució territorial	(1837-1982)
Contribució industrial i del comerç	(1848-1977)
Contribució de consums	(1847-1914)
Cèdules personals	(1850-1941)
Arbitris i exaccions municipals	(1892-1979)
Impost circulació (carros, cotxes)	(1863-1976)

La documentació d'hisenda i comptabilitat ocupa bona part del volum de l'Arxiu històric municipal santfostenc i les sèries són força completes i contínues. Això permet estudiar acuradament l'evolució econòmica i de la propietat, realitzar estudis sobre els comerços, els impostos i les despeses municipals al llarg d'un segle i mig.

² Xavier Pérez: *Inventari de l'Arxiu Municipal de Sant Fost de Campsentelles. Documentació històrica (1829-1979)*. Sant Fost, abril de 1999, 74 folis

PROVEÏMENTS

Blat i cereals	(1941-1951)
Aigües	(1968-1980)
Racionament	(1937-1952)

D'aquest apartat destaquem la sèrie de racionament, molt interessant per saber com es repartien els queviures i els productes bàsics durant la dura postguerra (1939-1950).

SANITAT

Cementiri, serveis fúnebres	(1883-1950)
Inspecció, juntes	(1927-1977)

OBRES I URBANISME

Plans generals i parcials	(1955-1979)
Canalització d'aigües, clavegueres	(1855-1979)
Enllumenat públic	(1913-1976)
Camins, carreteres i ponts	(1846-1968)
Obres de particulars	(1876-1979)

És destacable bona part de la documentació d'aquesta secció, ja que ens permet saber com evolucionà urbanísticament el poble, que passà de tenir unes quantes cases escampades per un notable terme municipal a l'inici de les urbanitzacions a partir de 1955 aproximadament. A l'hora d'inventariar aquesta documentació vam trobar a faltar, perquè encara devien ser a les oficines, els plans definitius i per tant vigents d'algunes urbanitzacions com les de la zona est (Sant Fost Residencial).

SEGURETAT PÚBLICA

Registre de reus	(1844-1856)
Passis de radi, salconduïts	(1845-1939)
Guardes jurats	(1851-1941)

SERVEI MILITAR

Expedients de quintes	(1845-1954)
Béns subjectes a requis a militar	(1902-1965)

És molt interessant la sèrie documental de lleves o quintes, especialment per a la realització d'investigacions de caire familiar. Els expedients de quintes posteriors al 1954 es troben encara a l'arxiu administratiu.

POBLACIÓ

Censos resumits de població	(1835-1911)
Baptismes, matrimonis i defuncions	(1847-1894)
Padrons d'habitants	(1850-1970)

En aquest apartat, els padrons d'habitants ens donen una amplíssima informació sobre la demografia, el poblament i els carrers, així com dades molt interessants per a aquelles persones que facin genealogies familiars.

ELECCIONS

Eleccions municipals	(1844-1973)
Eleccions a diputats provincials	(1878-1967)
Eleccions a diputats a corts	(1868-1971)
Cens electoral	(1846-1976)

La sèrie d'eleccions municipals és la més preuada pels historiadors locals, però és fragmentària i falten alguns anys. Hem de destacar, per la seva singularitat, les eleccions municipals controlades que es feien durant el franquisme (1939-1975), eleccions que es vertebraven en tres cossos corporatius: terç sindical, terç d'entitats i terç familiar. Als expedients d'aquestes eleccions del franquisme es pot veure com votaven només uns reduïts grups de compromissaris.

CULTURA I FESTES

Festa Major, documents diversos	(1913-1973)
Festa Major, col·lecció programes	(1976-1999)
Centre Cultural i Biblioteca	(1971-1984)

La col·lecció de programes de la Festa Major posteriors al 1976 serà amb el temps una sèrie documental molt curiosa i buscada pels investigadors locals.

SERVEIS AGROPECUARIS

Censos de cavalls i mules	(1853-1917)
Censos de ramaderia en general	(1857-1968)
Estadística de producció agrícola	(1857-1953)
Estadística de producció vinícola	(1876-1972)

La documentació de caràcter agropecuari és essencialment estadística i ens permet observar com Sant Fost va ser un poble eminentment agrícola, amb especial importància del conreu de la vinya i l'elaboració del vi blanc i vi dolç.

DOCUMENTACIÓ NO MUNICIPAL

Hi ha alguns pocs lligalls de les entitats i institucions següents:

Colònia Bosc de La Conreria	(1975)
Escola de transmissions Exèrcit Popular	(1938)
Sindicat Agrícola del Vallès	(1906-1919)
Documentació notarial de particulars	(1845-1950)

- 122 És força curiosa, tot i la seva poca quantitat, la documentació del Sindicat Agrícola del Vallès, de primers del segle XX, del qual va formar part un veí de Sant Fost. Aquesta documentació ja ha estat estudiada per un especialista en història agrària vallesana.

Hem de dir igualment que es va classificar a part tota la documentació del Jutjat de Pau que era barrejada amb la municipal. Un cop inventariada va ser retornada a l'arxiu del mateix Jutjat on serà consultable amb permís previ del jutge de pau. La sèrie més interessant és la dels llibres-registre de naixements (1853-...) i defuncions (1870-...)

Documents relatius a la Llagosta a l'Arxiu de Sant Fost

Un dels fets que va impulsar les autoritats municipals santfostenques a organitzar el seu arxiu històric va ser les peticions que des de tres o quatre anys enrere feia l'Ajuntament de la Llagosta per poder consultar i fotocopiar la documentació anterior al 1944, ja que fins aquesta data la Llagosta fou un barri dependent de Sant Fost. En l'estat en què es trobava l'arxiu santfostenc era del tot impossible poder consultar res i menys trobar documents relatius a la Llagosta. La situació de greu inestabilitat política que va afectar l'Ajuntament de Sant Fost durant el període 1995-1997 va endarrerir molt la presa d'una decisió sobre això.

Cal dir també que davant de les notícies aparegudes a la premsa comarcal de possibles reclamacions de documents originals per la Llagosta, el consistori santfostenc va demanar el gener de 1996 un informe jurídic i tècnic al Servei d'Arxius de la Generalitat de Catalunya, el qual va dictaminar que tota la documentació existent a l'Arxiu Municipal anterior al 1945 era propietat legal de l'Ajuntament de Sant Fost.³

³ Servei Jurídic del Departament de Cultura de la Generalitat. *Informe en relació a la restitució de documents de l'Arxiu de l'Ajuntament de Sant Fost de Campsentelles al de l'Ajuntament de la Llagosta*, 8 de maig de 1996.

Mentre es classificava l'Arxiu Municipal, es va anar elaborant una detallada llista amb tots els documents i expedients relatius a la Llagosta que fou lliurada a l'arxiver d'aquesta població. Quan l'organització de l'Arxiu de Sant Fost estava ja molt avançada, es va donar permís a l'arxiver municipal de la Llagosta perquè pogués examinar amb detall tota la documentació històrica i per poder fotocopiar, sense cap restricció, tots aquells documents que fossin interessants per al seu municipi.

En definitiva, creiem que ha estat un cas de bona col·laboració arxivística entre tots dos municipis i que s'ha actuat amb prudència per ambdues parts i seguint sempre les opinions dels tècnics en arxivística.

Xavier Pérez i Gómez

Arxiver